

ფშავ-ხევსურთა დეკლარაცია

(1905 წელი)

1. ტყე და დედამიწა წინად ჩვენ მამა-პაპათ სჭერიათ საკუთრად, ისე ჩვენ უნდა გვეჭიროს. ხაზინამ თუმცა ტყეებიც სხვადასხვა ხრიკებით ჩამოგვართვა და ჩვენს საკუთრებაზედ ხელი აგვადებინა, მაგრამ დღეის შემდეგ ხაზინის მფლობელობა ტყეებზე, აგენტების - დედამიწაზედ, მოსპობილია. ლეშნიჩ-ყარაულ-აბეშიკებს ჩვენთან საქმე არა აქვს. არც ტყისა, არც საბალახოს და არც ბოლის ფულისა არაფერი არ უნდა მივსცეთ.
2. უნდა მოვსთხოვოთ, ვინც ჩვენი მეზობელი აბეშიკად ან ყარაულად, ან სტრაჟნიკად არის, დაეთხოვნენ სამსახურს, აიყარონ ნიშნებიც. უკეთუ გამოჩნდება ამის წინამდეგი, უნდა გავადმოთ ჩვენის საზოგადოებიდან, მოუსპოთ ყოველივე სახსარი ცხოვრებისა და თვით სახლ - კარიც ჩამოგყაროთ მთელი საზოგადოების სასარგებლოდ.
3. არ გვინდა რუსის მთავრობისგან მოცემული სამართალი, რადგან იქ უსამართლობის მეტი ვერა ვნახეთ, არც მისგან დაყენებული მოსამართლეები. ჩვენ უნდა გვექონდეს მედიატორული სამართალი. ყველა სოფელში მოჩივარი და მოპასუხე უნდა გაასამართლოს თავიანთივე მეზობელმა, მხოლოდ საქმე ყრილობამ ხმის უმრავლესობით უნდა გადაწყვიტოს და დამნაშავეს სასჯელი მიუსაჯოს. ამიტომ არავინ ჩვენგანმა არ უნდა იჩივლოს არც სუდში, არც ნაჩალნიკთან, არც ასისტავთან, არც მიროვოი-პასრედნიკთან და არც სხვა რუსის მოსამართლესთან.
4. არ მივსცეთ სალდათი - არც ძველი არც ახალი. ჩვენ ყველამ იარაღის ხმარება ვიცით და, როცა საჭირო იქნება, შეადგინონ მელიცია და გაგვგზავნონ მტერთან საომრად.
5. ორმოცი წელი იქნება, რაც ჩვენი ხატობების შემოსავალი მიაქვს სინოდალურ კანტორას და ზოგს მღვდლები უქადებენ. ამიერიდან არ მივსცეთ არავის ერთი ბისტი ამ შემოსავლისა, არამედ მოვახმართ იმ საქმეს, რომელსაც თვით ერი იტყვის და მოინდომებს, და, რაც უკანონოდ წაღებულია, ისიც უკანვე მოვითხოვოთ.
6. არა ვხდით სავალდებულოდ მღვდელს და დიაკონს მიესცეთ საკომლო და სანათლობო და სამკვდრო. ვისაც სურს, მისცეს. მხოლოდ ჯვარის საწერს ვამწესებთ შემძლებელზედ ორ მანათსა, ღარიბზედ --- მანათსა. უნდა ისინი დასჯერდნენ თავიანთ ჯამაგირს.
7. წინააღმდეგობა უნდა გაუწიოთ ყველას, ვინც ჩვენს სოფელს თუ ქალაქებში იარაღის ტარებას დაგვიშლის, რადგან ჩვენ ამის გამო ზნეობრივად შეურაცხყოფილნი, დასჯილნი ვართ. იარაღის ჩამოყრა კაცისთვის დედაკაცობის, დედლობის ნიშანია, რასაც ჩვენი გუნება ვერ ითვისებს. იარაღის ტარება ჩვენთვის ისეთივე მოთხოვნილება არის, როგორც სასმელი და საჭმელი.
8. არავითარი სახელმწიფო გადასახადი არ გადავიხადოთ იმ დრომდე, ვიდრე არ გამოირკვევა ყველა ჩვენგანის წლიური შემოსავალი და გონივრული წესები არ დამყარდება მთელს საქართველოში.

9. ჩვენ უცხადებთ ძმობა-ერთობას მთელ საქართველოს ერს, ქართლ-კახეთ-იმერეთ-გურიას, სამეგრელოს და სხვა ერთა კავკასიისათა, ვისაც ერთმანეთის ძმობა-ერთობა სწყურიათ.

10. უნდა უსათუოდ შევიძინოთ იარაღი, რადგან შეიძლება ლეკმა და ქისტმა არ გვიძმოს, არ დაგვინდოს. რუსის მთავრობა ჩვენ ვერ გვიპატრონებს, რადგან თავი გაუხდა ჭირად. თუ ჩვენ თავს თვითონ არ უპატრონედ, იარაღის შეძენა ჩვენთვის მაინც საჭიროა სხვა ერებთან, თუნდაც ქისტ-ლეკებთან, პირის გასამტკიცებლად, რადგან ხათრი და მორიდება ექნება ყველას ჩვენი, როცა შეიარაღებულებს გვნახავენ. იარაღი ჩვენ გვინდა არა ხალხის დასალუპავად, სათარეშოდ, არამედ თავიანთი საკუთრების, ცოლ-შვილის და ჩვენის საერთო პირის დადგენილების დასაცავად. სადაც სიტყვა და თხოვნა არ გაგვივა, თუ მეტი ღონე არ არის, იარაღი უნდა ვიხმაროთ, მხოლოდ ჩვენს მიზანს, საწადელს მივაღწიოთ.

11. უკეთუ ჩვენგან ვინმეს ამ ჩვენის კანონიერი მოთხოვნილების გამო მოუნდომა პოლიციამ დატუსაღება ან დაატუსაღოს, უნდა ვისურვოთ, თავი გამოვიდვათ, არ დავაჭერინოთ, თუნდა ამისათვის იარაღის ხმარება და სისხლის ღვრაც დაგვჭირდეს. ერთის კაცის დატუსაღება მთელის ერის დატუსაღებად მივიჩნით. ეს არის, ჩვენის პირის ჩამშლელ პოლიციელთ უნდა ვსდევნიდეთ.

12. ყოველი მოღალატე-გამცემი, საერთო საქმის ჩამშლელი უნდა დავსაჯოთ სიკვდილით, ვინც უნდა იყოს იგი, თუნდა გარეშე პირი და თუნდა ჩვენგანი.

13. ყველას ოჯახი, საკუთრება და სვინდისი ხელშეუხებელი უნდა იყოს.

14. არავის ჩვენს ხეობაზედ ჩვენს ნებადაურთველად ვაჭრობის ნება არა ჰქონდეს.

15. ოც წელს ზევით ყველას ნება აქვს ყრილობაში.

16. მოსალოდნელია, რომ ამ ჩვენის გაფიცვის გამო ჩაგვიყენონ ზეკუცია. მანამ ჩვენსას არ მივიღებთ, არც უნდა შევდრკეთ, არც უნდა გავტყდეთ.

17. ბეგარა, კეთება გზების, ხიდებისა ყველასათვის სავალდებულო უნდა იყოს -- დიდისა და პატარისთვის, რადგან გზა ყველასთვის საჭიროა -- მღვდლისათვის, მოვაჭრისათვის. თუ ეს უკანასკნელნი კაცნი არ იმუშავენ, მაშინ ყველაში ხუთი მანეთი უნდა გადიხადონ საზოგადოების სასარგებლოდ.

18. ყველას უნდა მიეცეს მიწა დასასახლებლად, ვისაც აკლია, შირაქში ან საქართველოში.

19. რაც რუსეთში ეხლა კომისიები მუშაობენ ჩვენის საქართველოს და მთელი კავკასიის შესახებ კანონების შედგენაში, უნდა ჩვენი ამორჩეული კაცები იქნას მოწვეული.

20. ქართულ სკოლებში უნდა ქართულად იყოს სწავლება და სოფლის სკოლებთან იყოს სამეურნეო და საკომერციო განყოფილება.

ტექსტის ციფრული ვერსია მოამზადა: **მატა დავითაიამ**.

თბილისი, 11 აპრილი, 2020 წელი.

#დარჩისახლში